

Asia: VN/6094/2026

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain muuttamisesta (uhka-arvio)

Lausunnonantajan lausunto

Kommentit oma-aloitteisesta tiedonluovutusoikeudesta.

Kommentit oma-aloitteisesta tiedonluovutusvelvollisuudesta.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu on itsenäinen ja riippumaton viranomainen, jonka tehtävä on edistää yhdenvertaisuutta ja puuttua syrjintään. Yhdenvertaisuusvaltuutettu toimii Suomen kansallisena ihmiskaupparaportoijana ja valvoo maastapoistamisen täytäntöönpanoa. Valtuutetun tehtäviin kuuluu ulkomaalaisten aseman ja oikeuksien seuraaminen ja edistäminen. Vuodesta 2022 alkaen valtuutettu on toiminut myös naisiin kohdistuvan väkivallan raportoijana.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu tarkastelee luonnosta hallituksen esitykseksi etenkin naisiin kohdistuvan väkivallan raportoijana.

Valtuutettu kannattaa lähtökohtaisesti ehdotettua muutosta, jossa kysymys on sosiaali- ja terveysviranomaisten velvollisuudesta ilmoittaa oma-aloitteisesti poliisille etenkin asiakkaan henkeen ja terveyteen kohdistuvasta uhasta. Oma-aloitteisessa ilmoittamisessa sosiaali- ja terveyshuollon palvelua antavalla henkilöllä olisi syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua sellaisen rikoslain 21 luvussa säädetyn teon kohteeksi, josta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu toteaa, että Suomessa pitäisi säätää kattavasti väkivallan riskinarvioinnista, mihin myös apulaisoikeuskansleri on kiinnittänyt huomiota (ks. apulaisoikeuskanslerin ratkaisu Väkivallan riskinarviointi ja uhrin suojelu 6.3.2025

OKV/1905/10/2022). Pari- ja lähisuhdeväkivallan riskinarvioiminen pitäisi saattaa vähintään Istanbulin sopimuksen (Euroopan neuvoston yleissopimuksen naiseen kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta) 51 artiklan mukaiselle tasolle, mitä edellyttää myös tuore naiseen kohdistuvan väkivallan vastainen direktiivi (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi naiseen kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumiseksi (EU 2024/1385). Valtuutetun mukaan sekä Istanbulin sopimuksesta että naiseen kohdistuvan väkivallan vastaisesta direktiivistä saa tukea sille, että väkivallan riskinarvioinnin pitäisi olla poliisin ohella sosiaali- ja terveystieteiden velvollisuus.

Valtuutettu katsoo, että nyt ehdotettu muutos on askel kohti kattavampaa väkivallan riskinarviointia. Sosiaali- ja terveystieteiden voi olla merkittävä rooli ennaltaehkäistä pari- ja lähisuhdeväkivaltaa. Valtuutetun mukaan ehdotettu muutos tukee osaltaan tätä tavoitetta, koska se tekee mahdolliseksi ehkäistä ja estää vakavampaa väkivaltaa, ja se edistää myös tieteiden välistä yhteistyötä.

Kommentit poliisin pyynnöstä tapahtuvasta tiedonluovutuksesta.

-

Kommentit oikeudesta ilmoittaa työntekijään kohdistuneesta epäilyistä rikoksesta.

-

Muut kommentit.

Julkisen vallan on perustuslain 22 §:n mukaisesti turvattava perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen, mikä edellyttää lainvalmistelussa huolellista yhdenvertaisuusvaikutusten arviointia, jossa otetaan huomioon varsinkin haavoittuvassa tai syrjinnän vaarassa olevat ihmisryhmät. Yhdenvertaisuusvaltuutettu toteaa, että asian jatkovalmistelussa pitäisi vielä syventää ja täydentää esityksen yhdenvertaisuus- ja sukupuolivaikutuksia.

Hiltunen Rainer
Yhdenvertaisuusvaltuutettu

Kainulainen Heini
Yhdenvertaisuusvaltuutettu - Erikoistutkija